

Warnsborn, Hoge Erf, Vijverberg en Westerheide: een gebied vol variatie

De wandelroutes over de landgoederen Warnsborn, Hoge Erf, Vijverberg en Westerheide voeren u door een bijzonder gevarieerd landschap. Naast loof- en naaldbossen passeert u heidevelden, landbouwgronden, sprengbeneken en vijvers.

De landgoederen

Een van de eerste bezittingen van Het Geldersch Landschap was het 19de-eeuwse landgoed Warnsborn, dat in 1929 ten prooi dreigde te vallen aan stadsuitbreiding. Het landgoed bestaat uit oud parkbos met een sprengbenek, afgewisseld met graslanden en waterpartijen.

Hoog Erf vormt het voorterrein van Warnsborn.

Het is een complex van glooiende landbouwgronden, in zes vakken verdeeld door in stervorm aangelegde lanen.

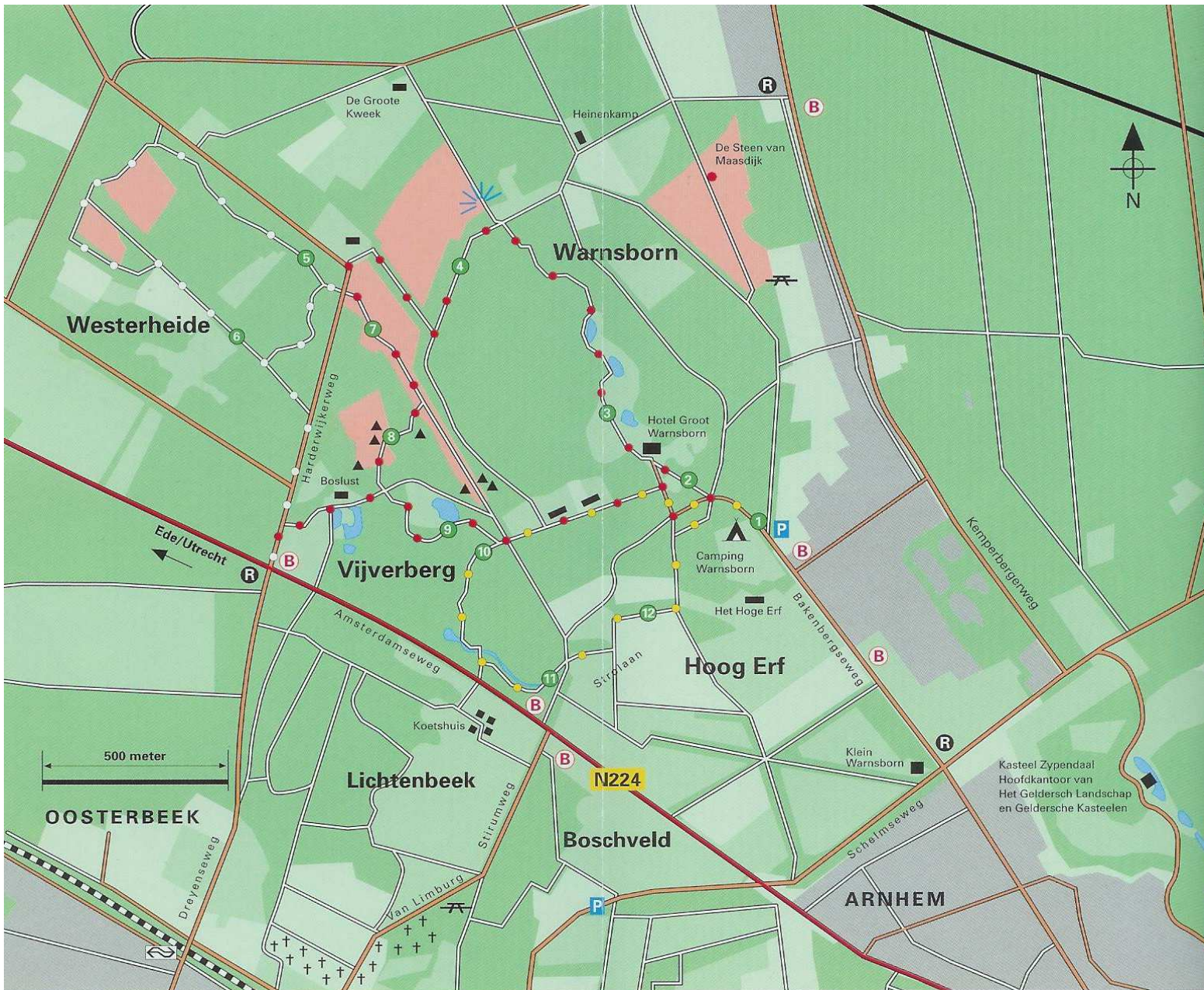
Westerheide is zeer rustig. Een ontmoeting met reeën is dan ook zeker geen uitzondering. Dassen, vossen en boommaters komen hier ook voor, maar laten zich minder vaak zien.

De Vijverberg ten slotte, is een aantrekkelijk wandelgebied voor kinderen, met zijn sprengbenek, vijvertjes en vele bruggetjes. In het voorjaar moet je oppassen om niet op de vele bruine kikkertjes te trappen die hier overal rondspringen!

De wandelroutes

In het gebied zijn vier wandelroutes uitgezet:

- De Warnsborn-route (rode paaltjes, 4,5 km) In de verdere tekst hebben de nummers 1 t/m 4 en de nummers 7 t/m 9 betrekking op deze wandeling.
- De Westerheide-route (witte paaltjes, 2,5 km) De nummers 5 en 6 in de tekst vermelden wetenswaardigheden over deze route.
- De Vijverberg-route inclusief Hoog Erf (gele paaltjes, 2,5 km). De nummers 10 t/m 12 in de tekst hebben betrekking op deze wandeling.
- Een route over alle vier de landgoederen (rode, witte en gele paaltjes, 8,5 km). Deze route is hier na beschreven.

	Warnsborn-route		Parkeerplaats		Picknickplaats
	Vijverberg-route		Restaurant		Vergezicht
	Westerheide-route		Bushalte		Grafheuvels
	Zie tekst		Station		

Volg eerst de rode paaltjes. Direct aan het begin van de wandeling **1.** bevindt u zich op een hoog punt (60 meter N.A.P.) van de stuwval van Arnhem, die gevormd is tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien.

De stuwval bestaat hieruit opgestuwd riviersediment, waardoor de bodem vrij voedselrijk is.

Daardoor kunnen de beukenbomen hier wel een hoogte van 40 meter bereiken. De zwarte spechtengaten worden soms bewoond door boommarters.

U passeert de ijskelder van het voormalige landhuis **2.**, tegenwoordig het winterverblijf van verschillende soorten vleermuizen. In deze ijskelders werd vroeger, toen er nog geen koelingapparatuur bestond, natuurlijk uit de winter opgeslagen. Hiermee werden, afhankelijk van de isolerende eigenschappen van de ijskelder, gedurende de zomer voedsel en dranken gekoeld.

Rond Hotel Groot Warnsborn **3.**, dat na de oorlog op de plaats van het oude landhuis is gebouwd, vinden we stinzenplanten als maagdenpalm, lievevrouwenbedstro en lelietje-der-dalen.

De omgeving achter het hotel is aangelegd in Engelse landschapstijl: open weilandjes, waterpartijen, fraaie doorzichten en kapitale, solitaire bomen.

Instandhouden van de heide

De heide van de Kleine Kweek **4.**, die u verderop ziet liggen, wordt begraaasd door ponies.

Bovendien wordt ook kleinschalig geplagd om vergrassing tegen te gaan. Bij het afplaggen wordt de bovenste bodemlaag verwijderd, waardoor voedselarme grond aan de oppervlakte komt. Dop- en struikheide gedijen hier goed op, maar grassen als het pijpestrootje en bochtige smele hebben een voedselrijkere bodem nodig en redden het niet.

Hier en daar staan jeneverbessen. Vogels die u hier kunt aantreffen zijn de veld- en boomleeuwerik, graspieper, boompieper en geelgors.

Sla nu linksaf de Harderwijkerweg op.

Na ongeveer 100 m slaat u rechtsaf en volgt u de witte paaltjes. Rechts aanhouden.

Natuurlijk bos en productiebos

Het bos waar u nu doorheen loopt **5.** is een vrij natuurlijk bos met veel variatie in soorten, zoals eiken, berken, grove dennen en krentenboompjes. Dood hout wordt niet verwijderd zodat (korst)mossen, paddenstoelen, insecten en vogels zich er kunnen vestigen. Het verschil met het verderop voorkomende productiebos is groot: dit

laatste is veel armer aan soorten. Japanse lariks, fijnspar en douglasspar zijn hier aangeplant.

Op de akker **6.** worden regelmatig reeën gesignaleerd.

Vooraf in de ochtend- en avonduren.

Let ook op de zogenaamde dassenputjes:

mestputjes waarin dassen regelmatig hun uitwerpselen deponeren.

Teruggekomen bij de Harderwijkerweg steekt u deze schuin-links over en volgt u bij het bordje het Geldersch Landschap aan de andere kant van de weg de rode paaltjes in zuidoostelijke richting.

Schaapsdrift

Rechts voor u **7.** ziet u de oude schaapsdrift, een oost-west lopende strook heide, gelegen tussen twee wildwallen. Deze wildwallen werden met stekelige, dichte struiken beplant om te voorkomen dat de schapen erdoorheen braken en op de akkers konden grazen. De schapen werden vroeger elke dag van de schaapskooi over de schaapsdrift naar de heidevelden van de Hoge Veluwe en het Planken Wambuis gedreven.

Wanneer u het vervolgens het pad naar rechts neemt, ziet u in het bos aan weerszijden van het pad een aantal evenwijdige geulen lopen, die het pad kruisen. Deze geulen zijn ook in het pad zelf herkenbaar als een modderige plek. De geulen zijn ontstaan door de vele karren en koetsen die in de 16de eeuw langs de schaapsdrift over de oude Harderwijkerweg reden, die hier toen liep.

Grafheuvels

Even verderop langs de schaapsdrift en op de heide **8.**, bevindt zich een zevental grafheuvels of tumuli.

De drie grafheuvels op de schaapsdrift, die net buiten de wandelroute liggen, zijn waarschijnlijk de oudste van Noord-West Europa. Ze dateren van vóór 2900 v.Chr. Uit opgravingen is gebleken dat het grafheuvels van de Standvoetbekercultuur zijn. In één graf zijn, naast een vrouwenskelet, een standvoetbeker en een vuurstenen bijl gevonden. De inhoud van dit graf is te bezichtigen in het Historisch Museum in Arnhem. Ook van de vier grafheuvels op de heide is veel bekend. Ze dateren uit de Vroege en Midden Bronstijd (2150 – 1200 v.Chr.). Het grootste graf op de heide wordt ook wel de Meelworsterberg genoemd, naar de worst die de onderzoekers van de grafheuvel op hun brood aten en die bedekt was met een meelachtig poeder! Dit graf kent drie bouwfases.

De eerste en derde fase hebben weinig sporen nagelaten. Tijdens de tweede bouwfase werden de overledenen bijgezet in kisten, gemaakt van uitgeholde boomstammen. De grafheuvel was toen omgeven door een palenkrans. De tumuli op Warnsborn blijken, samen met de tumuli die zijn aangetroffen bij de Leeren Doedel, op Papendal en in de Wolfhezerbossen, in een erosiedal van de laatste ijstijd te liggen. In dit dal bedreven de grafheuvelbouwers landschap en lieten ze hun vee grazen.

Ringslangen en kikkers

Links van het bruggetje **9.** zien we een plas, die tot in de zestiger jaren als schaatsvijver werd gebruikt door de inwoners van Schaarsbergen. Nu is het een waardevolle biotoop voor ringslangen, bruine kikkers en kleine watersalamanders. Voor de ringslangen worden zogenaamde broeihopen van maaisel uit de vijver opgeworpen waarin ze hun eieren kunnen leggen. Regelmatig houden zich hier blauwe reigers op die graag een jonge ringslang verschalken.

Let op! Bij de kleine viersprong aangekomen, twintig meter voor de grote, volgt u nu de gele paaltjes naar rechts.

Japanse Lariks

U bevindt zich nu in een Japanse lariksbos **10.** Deze larikssoort is een exoot die voor de houtproductie is ingevoerd.

Het is een van de weinige naaldbomen in ons land die in de herfst zijn naalden verliest.

Verder lopend passeert u een sprengenbeek **11.** Deze krijgt zijn water van de sprengkop, een gegraven bron, die tot aan een watervoerende laag reikt. Het water is kristalhelder en heeft een vrijwel constante temperatuur van ongeveer 10°C. In tegenstelling tot elders op de Zuid-Veluwe, stroomt de beek hier van zuid naar noord.